

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ עקב, מבה"ח אלול, ה'תשל"א

יוצא לאור לש"פ עקב, מבה"ח אלול, ה'תשע"ח

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושמונה לבריאה

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

לזכות

יעקב עוזר בן טראני

בקשר עם יום הולדתו י"ט מנחם-אב

אורלי אביגיל בת אסתר מירל

בקשר עם יום הולדתה כ"ד מנחם-אב

עקיבא בן אורלי אביגיל

שמואל מאיר בן אורלי אביגיל

חנה רינה בת אורלי אביגיל

מנחם צבי בן אורלי אביגיל

רוזנבלט

להצלחה רבה ומופלגה בטוב הנראה והנגלה

בכל אשר יפנו בגשמיות וברוחניות

מתוך שמחה וטוב לבב

וכמו שהי' נהלל דוגמא בנקודות אחרות, יהי רצון שיצליח להיות דוגמא בזה.

בכבוד ובברכה.

ב

בי"ה, כ"ז אלול, ה'תשל"א
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר גבריאל שי' תירוש
קרית מלאכי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי פ"ש ממנו על ידי ידידינו המשותפים שבאו לכאן לביקור מנחלת הר חב"ד בקרית מלאכי.

והשם יתברך ימלא משאלות לבבו לטובה מתאים לכתבו ומבוקשתו.

כיון שמסרו לי שכי' יש לו תפקיד חשוב בעירו ובפרט בתור מנהל מחלקת החינוך, אשר תמיד הי' החינוך שטח חיוני, על אחת כמה וכמה בתקופתנו הרת מבוכות וביבלולים וכו', וביחוד חשוב הוא בעיר פיתוח כקרית מלאכי, ובכלל בארצנו הק', אשר ארץ הקודש יקרא לה בפי כל העמים –

יהי רצון שינצל השפעתו במילואה לבסס ולחזק ולפתח כל עניני עירו באופן שבצדק ובגאון ייאמר עלי' אשר עיר ואם היא בארץ הקדש, ארץ אשר תמיד עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות ולכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

וכמו שהי' נהלל דוגמא בנקודות אחרות: כנראה, בין היתר, בשל היותו מושב העובדים הראשון (שהנמען נמנה בין מייסדיו).

ב

ארץ הקודש יקרא לה בפי כל העמים: ראה גם לעיל אגרת הקודמת, ובהנסמן בהערות שם. עיר ואם: שמואל"ב כ, יט.
ארץ אשר תמיד עיני ה' אלקיך בה גו': עקב יא, יב.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ עקב, מבה"ח אלול הבעל"ט, הננו מוציאים לאור התוועדות ש"פ עקב, מבה"ח אלול ה'תשל"א – הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה – מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנוצה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

עשרים בחדש מנחם אב, ה'תשע"ח,
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2018 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5778 • 2018

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse
538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס "ועד הנחות בלה"ק"
(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחי

הוספה

א

בי"ה, יא' טבת תשכ"ג

ברוקלין

מר צבי שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו בו שואל אודות עסקנות אדמורי"י חב"ד בנוגע למושבות

וכו',

ונשלח לו בפ"ע מהנדפס בזה, וקרוב לודאי אשר בארכיון נמצא עוד חומר בכונ"כ סעיפים אודותם מדובר בהנדפס, אבל מפני כמה סיבות עדיין לא נלקט החומר מסעיפים האמורים באופן מסודר.

וכיון שהכל בהשגחה פרטית, אין ברשותי להשתמט מלכתוב שורות

הבאות, והן:

ע"פ הכתובת, דירת כ' היא במקום אשר חלק הוא בארצנו אשר ארץ הקדש יקרא לה בפי כל העמים, ובלשון הכתוב, עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, וביחד עם זה (ע"פ השמועה) ההדגשה על נקודת הקדושה, הרי במקומו אינה ככל הדרוש, וכיון שכי' מעונין בפעולות אדמורי"י חב"ד להמשיך יהודים לעבודת אדמה, הרי מקום להתבונן להמשיך עובדי האדמה אדמת הקדש שי' ליהדותם ועד לפרטי פרטי חיייהם היום יומים, בסגנון המורה הגדול הוא הרמב"ם במעשיהם במאכלם ובמשקיהם וכו',

א

מר צבי: ליבנה, מושב נהלל.

עסקנות אדמורי"י חב"ד בנוגע למושבות... מהנדפס בזה: ראה סקירה בחוברת "חב"ד – ליובאוויטש (עסקנות ציבורית)" – קה"ת, תשי"א – ע' 13 ואילך. וראה גם רשימת "דברי ימי חיי אדמורי"י הזקן" (קה"ת, תשע"א) ע' יג ואילך. "אופן ההשתלשלות בהתיסדות חסידות חב"ד – דור ראשון, דור שני" (קה"ת, תשס"ט) ע' ט ואילך; ע' כ. "אדמורי"י הצמח צדק" ותנועת "ההשכלה" (קה"ת, תש"ו) ע' 3 ואילך. שלשלת היחס וראשי פרקים מתולדות רבותינו נשיאנו ב"היום יום" בתחלתו. אג"ק ח"ב אגרת שפ, ובהנסמן שם. ובכ"מ.

ארץ הקדש יקרא לה בפי כל העמים: ראה גם אג"ק ח"ח אגרות ו'תשיד (בסופה). חכ"ו אגרת ת"תרכא. חכ"ז אגרת י"שנא. חכ"ח אגרת י"תרעא. ועוד.

ובלשון הכתוב, עיני ה' אלקיך בה גוי: עקב יא, יב.

בסגנון... הרמב"ם במעשיהם במאכלם ובמשקיהם וכו': הלי' דעות רפ"ה.

בס"ד. שיחת ש"פ עקב, כ"ג מנחם-אב, מבה"ח אלול, ה'תשל"א.

בלתי מוגה

כ"ק אדמורי"י שליט"א קידש על היין.

א. חודש אלול – שמתברך ביום הש"ק זה בכל הברכות האמורות בנוסח שלאחרי ההכרזה אודות ר"ח: "לחיים ולשלום לששון ולשמחה וכו'" – הוא החודש האחרון שהוא סיום וחותם השנה כולה, והכנה לשנה הבאה שמתחילה מר"ה שבחודש תשרי.

והענין בזה – כפי שרואים גם במנהגא דעלמא (שזהו כמו "מלכותא דארעא" שהיא "כעין מלכותא דרקייעא"¹) בכל הענינים, אפילו במסחר כפשוטו, שבסוף השנה עורכים חשבון וסך-הכל מכל הענינים שהיו בשנה שעברה, והכוונה בזה היא (לא כ"כ בנוגע לעבר, שהרי אין צועקין על העבר², אלא) בעיקר כדי לבחון מה צריך לעשות מכאן ולהבא; וכן הוא בנוגע לחודש אלול, שבו עורכים חשבון מכל הענינים שהיו במשך כל השנה, על מנת לתקן את כל הענינים הבלתי-רצויים, ולמלא ולהשלים (גם מלשון שלימות³) כל מה שהחסירו והיו יכולים לפעול במשך כל השנה – שזהו כללות ענין התשובה, בחרטה על העבר וקבלה טובה על להבא.

ולכן מצינו שבחודש אלול, חודש התשובה⁴, הנה אפילו בעלי תורה

ממעייטים מהזמן של לימוד התורה כדי להתעסק בעבודת התשובה⁵.

[ולהעיר מדברי רבינו הזקן באגה"ת⁶, שבתשובה ישנו גם הענין ד"אדבקות רוחא ברוחא" שנעשה ע"י לימוד התורה ("דיתעסק באורייתא"), אלא שענין זה שייך לדרגא נעלית יותר בתשובה, "תשובה עילאה", אבל התחלת ענין התשובה היא ע"י עבודת התפלה כו'].

והנתינת כח לזה היא משבת מברכים חודש אלול, דכיון שבו

מתברך כל החודש, נמשכת בו גם הנתינת כח לעבודה המיוחדת דחודש זה.

(4) ראה טואו"ח רסתקפ"א.

(5) ראה ברכי יוסף או"ח סתקפ"א סק"ו.

הובא באלף למטה במטה אפרים שם סקט"ו.

(6) ספ"ח ואילך.

(1) ברכות נח, א.

(2) ראה שם נד, א. רמב"ם הלי' ברכות פ"י

הכ"ב. טושו"ע או"ח סר"ל ס"א.

(3) ראה לקו"ת ראה ל, רע"ג. וש"נ.

ב. וענין זה שייך גם לפרשת עקב — כמדובר כמ"פ שכיון שקביעות השנה היא (לא ענין של מקרה, אלא) ע"פ התורה, הרי הקביעות של שבת מברכים אלול בפרשת עקב (כבשנה זו) מורה על השייכות שביניהם:

התחלת הפרשה היא: "והי' עקב תשמעון" — "עקב" דייקא, ולא "אם", כהלשון המורגל בכ"מ, כמו "אם בחוקתי תלכו" — מלשון סוף, שהרי העקב הוא סוף הגוף, ובענין הזמן הרי זה "עקבתא דמשיחא"⁸, סוף זמן הגלות וסוף כל הדורות, שבזמן זה יכולים לתקן את כל הענינים שחסרו במשך כל הדורות.

והתיקון הוא בנוגע לג' הענינים ד"תשמעון" . . ושמתם ועשיתם", שהם ג' הענינים דמחשבה דיבור ומעשה: "תשמעון" — שהו"ע הבנה והשגה, כמו "דבר כי שומע עבדך"⁹ — קשור עם ענין המחשבה; "ושמתם" — ע"ד מארז"ל¹⁰ "אם ערוכה ברמ"ח אברים שלך משתמרת", ע"י הדיבור בחיות כו' — קשור עם ענין הדיבור; "ועשיתם" — מעשה בפועל (כפי שיתבאר לקמן¹¹).

ועי"ז נמשכים כל הברכות, כהמשך הכתוב: "ושמר ה' אלקיך לך את הברית ואת החסד וגו'", ככל פרטי הענינים שנימנו בכתובים אלו.

ודוגמתו בכל שנה — שבחודש אלול שבסוף ("עקב") השנה, יכולים לתקן את כל הענינים שחסרו במשך השנה בנוגע לפרטי הענינים במחשבה דיבור ומעשה ("תשמעון" . . ושמתם ועשיתם"), ועי"ז זוכים להמשכת ברכתיו של הקב"ה ("ושמר ה' אלקיך לך את הברית ואת החסד וגו'") לשנה הבאה, החל מכתובה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה לכל אחד ואחת מבני".

ג. והנה, החשבון והתיקון שבחודש אלול צריך להיות בנוגע לכל העבודות השונות שנדרשים מבני", שכללותם הם ג' הקוין שעליהם העולם עומד — "עולם קטן זה האדם"¹², ועל ידו גם העולם כפשוטו — תורה עבודה וגמילות חסדים¹³.

ובכללות נחלקים ג' קוין אלו לג' זמנים במשך השנה:

חג הפסח (וכל הענינים השייכים אליו) — שבו היתה ההמשכה

(7) ר"פ בחוקתי. (11) במאמר ד"ה והי' עקב תשמעון (לעיל).
 (8) ראה תו"מ סה"מ אב ע' קפז. וש"נ. ע' . . .
 (9) שמואל-א ג, יו"ד.
 (10) עירובין נד, רע"א. וראה הלי' ת"ת.
 (11) תנחומא פקודי ג. ועוד.
 (12) אבות פ"א מ"ב.
 (13) לאדה"ז פ"ד ה"ט. וש"נ.

העגל לא עבדוהו בפועל עדיין, אלא רק למחרת, כמ"שי"י "וישכימו ממחרת גו' ויקומו לצחק". וזהו שמדייק רש"י "שהוקשה לו מה שאמרו ניתנה ראש לפרוש ממנו (אבל עדיין לא פרשו) כיום שעשו בו את העגל" (אבל עדיין לא עבדוהו)¹¹².

יז. דובר בהמשך להאמור לעיל (ס"ו ואילך) בענין "אל תאמר בלבבך רבים הגוים האלה ממני וגו' לא תירא מהם וגו'", "כי ה' אלקיך הוא העובר לפניך . . הוא ישמידם והוא יכניעם לפניך והורשתם וגו'", שאין להתפעל מהגוים (ובודאי לא ללמוד מהם — ללבוש בגדים קצרים, שרוול קצר וכיו"ב), ולא כמו המרגלים שהתפעלו מהגוים, בגלל ש"ונהי בעינינו כחגבים (ולכן) וכן היינו בעיניהם"¹¹³.

ובהמשך לזה דובר אודות הגזירה "מיהו יהודי", שיש שטענו שאין לדבר על ענין זה ב"כותל המערבי", כיון שזוהי "פראַפּעגאַנדע" . . והאמת היא, שאדרבה כו', כיון שזהו מקום המקדש, ודרכו עולים כל התפלות וכו'.

ואילו היו צועקים ככרוכיא, היו מבטלים את הגזירה, אך הצרה היא שצועקים ב"קול ענות חלושה"¹¹⁴.

ומי שטוען שהוא "איש הירא ורך הלבב"¹¹⁵ — יתעסק בעניניו הפרטיים, ולא יתערב בענינים כלליים וכו'.

וסיים: ויה"ר שמכאן ולהבא ידברו רק ענינים טובים, וכמו מה שהולכים לקרוא בתפלת מנחה: "ראה אנכי נותן לפניכם היום וגו'" (שקשור גם עם מ"ש כפ' נצבים¹¹⁶): "ראה נתתי לפניך היום את החיים וגו'", כיון שראי ("ראה") הו"ע שבא בפנימיות כו'), וכן אודות הענין ד"ציון במשפט תפדה"¹¹⁷.

[אחרי תפלת מנחה התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "הושיעה את עמך"].

(111) תשא לב, ו.
 (112) נזכר גם אודות זמן הסתלקות אהרן — ר"ח אב, הסתלקות משה (שהי' השביעי, וכל השביעין חביבין) — ז' אדר, והסתלקות מרים — י' ניסן, בשייכות לחיבת "ירח" (ראה תענית ט, א).
 (113) שלח יג, לג.
 (114) תשא שם, יח.
 (115) פ' שופטים כ, ח.
 (116) ל, טו.
 (117) ישעי' א, כז.

ההסתלקות עולה הצדיק "בעילוי אחר עילוי עד רום המעלות כו", ויכולים לקבל ממנו באופן שלמעלה מהגבלת כלי הגוף כו', ונמצא, שברוחניות לא חסר מאומה, אלא החסרון הוא רק בגשמיות.

ועוד צד השוה בין שבירת הלוחות ומיתתן של צדיקים: בשבירת הלוחות נאמר¹⁰¹ "אשר שברת", ומבואר במדרוז¹⁰² שהקב"ה אמר למשה "יישר כחך ששברת", והיינו, ששבירת הלוחות היתה ע"פ רצון ה'.

וכן הוא בנוגע למיתתן של צדיקים — כמפורש בכתוב בנוגע למיתת אהרן "ויעל אהרן גו' על פי ה' וימת"¹⁰³, ומפרש רש"י: "מלמד שמת בנשיקה", וכפי שמפרט רש"י בפ' חוקת¹⁰⁴: "אמר לו עלה למטה ועלה, פשוט ירך ופשוט, קמוץ פיך וקמוץ, עצום עיניך ועצם", והיינו, שכל זה הי' ברצון כו'.

וזהו החידוש ש"קשה מיתתן של צדיקים לפני הקב"ה כיום שנשתברו בן הלוחות" — אף שענינים אלו היו ע"פ רצון ה' — דכיון ש"בכל צרתם לו צר"¹⁰⁵, הנה כשיש חסרון למטה, הרי זה כמו שחסר גם למעלה.

ויש להוסיף בביאור דיוק הלשון "קשה" — שלשון זה מצינו בנוגע לקריעת ים סוף ("קשה כקריעת ים סוף"¹⁰⁶), כיון שענינו חיבור הפכים¹⁰⁷, כמ"ש¹⁰⁸ "הפך ים ליבשה". וכמו"כ יש ענין של חיבור הפכים בענין מיתתן של צדיקים — שמחד גיסא, נותן הקב"ה לצדיק תפקיד ושליחות בעולם, ומאידך גיסא, לוקח אותו מהעולם קודם זמנו¹⁰⁹ (בגלל מי מריבה¹¹⁰); וכן בענין שבירת הלוחות — שמחד גיסא, נותנים את הלוחות, ומאידך גיסא, שוברים אותם.

וכל זה — בנוגע למיתתן של צדיקים ושבירת הלוחות, שהיו ע"פ רצון ה'; אבל מה שאמרו ניתנה ראש לפרוש ממנו וכן מה שעשו העגל — הרי זה היפך רצון ה'.

ויש להוסיף ולהעיר, שכאשר "אמרו ניתנה ראש לפרוש ממנו", הרי עדיין לא פורשו בפועל. וכן בנוגע לעשיית העגל, שביום שעשו את

101 פרשתנו יו"ד, ב. 102 שבת פז, א. הובא בפרש"י עה"ת
103 פ"פ ברכה. 104 תהלים סו, ו. 105 מסעי לג, לח.
106 פסחים קיח, א. סוטה ב, א. וש"נ. 107 ראה לקו"ש ח"כ ע' 100. וש"נ.
108 ראה גם שיחת כ"ף מנ"א תשח"י 109 ס"יג (תו"מ חכ"ג ע' 228) הערה 52. וש"נ.
110 חוקת כ, כד. 101 וראה תענית טז, א.

מלמעלה למטה — קשור עם אברהם אבינו¹⁴, "אברהם אוהבי"¹⁵, קן הימין, שענינו גמילות חסדים;

חג השבועות (וכל הענינים השייכים אליו) — שבו הי' "קול השופר הולך וחזק מאד"¹⁶ דמ"ת, ששופר זה הי' מקרן האיל של יצחק¹⁷ ("והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו"¹⁸) — קשור עם יצחק¹⁴, "פחד יצחק"¹⁹, קו השמאל, שזהו ענין העבודה (קרבות, ששייך ליצחק שהי' "עולה תמימה"²⁰);

וחג הסוכות (וכל הענינים השייכים אליו) — שמפסולת גורן ויקב ("באספך מגרנך ומיקבך"²¹) עושים (לא רק ענין של רשות, אלא) מצוה נעלית ביותר, מצות סוכה (שנקראת ע"ש הסכך²²) — קשור עם יעקב אבינו¹⁴, שבו נאמר²³ "ולמקנהו עשה סוכות", קו האמצעי, שהו"ע התורה, שהרי יעקב הי' "יושב אהלים"²⁴, "אהלו של שם ואהלו של עבר"²⁵, והיתה מטתו שלימה²⁶ (לא כאברהם שיצא ממנו ישמעאל, ולא כיצחק שיצא ממנו עשו²⁷).

וכיון שכללות העבודה במשך השנה כולה היא בג' הקוין תורה עבודה וגמ"ח, הנה גם בחודש אלול (שבו מתקנים ומשלימים את כללות העבודה) נרמזים כל ג' הקוין — כמדובר פעם בארוכה²⁸ ש"אלול" ר"ת "אנה לידו ושמתו לך"²⁹, שזהו פסוק שנאמר בערי מקלט, ורומז על קו התורה, שהרי "דברי תורה קולטין"³⁰ (בזמן שאין ביהמ"ק קיים, וכן בזמן שביהמ"ק הי' קיים); "אלול" ר"ת "אני לדודי ודודי לי"³¹, שזהו קו העבודה; ו"אלול" ר"ת "איש"³² לרעהו ומתנות לאביונים³³, שזהו הקו של גמילות חסדים.

14 ראה זח"ג רנז, ריש ע"ב. טווא"ח 26 תו"כ בחוקותי כו, מב. ויק"ר פל"ו, סוסת"ז. ועוד.
15 ישע"י מא, ח. 16 יתרו יט, יט.
17 פדר"א ספל"א. 18 וירא כב, יג.
19 ויצא לא, מב. 20 פרש"י תולדות כה, כו, כו, ב.
21 פ' ראה טז, יג. וראה סוכה יב, רע"א. 22 ראה פרש"י סוכה ב, א (ד"ה ושחמתה). יב, א (כשרין).
23 וישלח לג, יז. 24 תולדות כה, כו.
25 פרש"י עה"פ. 26 משפטים כא, יג ובשעה"פ להאריז"ל עה"פ.
27 פסחים ויק"ר וספרי שם. 28 ראה גם שיחת ש"פ ראה, מבה"ח אלול דאשתקד ס"ו (תו"מ חס"א ע' 179). וש"נ.
29 עה"פ. 30 מכות יו"ד, א.
31 שה"ש ו, ג ובשעה"פ להאריז"ל עה"פ. 32 אסתר ט, כב.
33 ראה ס' ערוגת הבושם בשם ס' ארמכל.

ד. וההוראה מזה בנוגע לפועל:

כאשר יהודי יודע שיש כמה ענינים שחסרו בעבודתו במשך השנה, ומתחיל לחשוב כיצד יוכל לתקנם — אומרים לו שלא יתייאש, כי, כשעושה חשבון בחודש אלול מכל הענינים שהיו במשך השנה, ומחליט לשוב בתשובה, הנה "מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה"³⁴, ובפרט שקבלת ההחלטה היא באופן שתבוא אח"כ לידי פועל.

וכאמור, הנתינת כח על זה מתחילה כבר משבת מברכים אלול, שיהי' בכחו להשלים כל הענינים ע"י התשובה — הן תשובה כפשוטה, כפירוש העולם (בנוגע לחטאים ועוונות כו'), והן לפי הפירוש הפנימי שבתשובה, שענינה הוא "והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה"³⁵.

וע"י שלימות התשובה בכל הענינים התלויים באדם, נמשך גם ענין התשובה מלמעלה — שזהו מ"ש"ש³⁶ "ומל ה' אלקיך את לבבך ואת לבב זרעך" (שזהו תכלית ענין התורה), והרי גם בפסוק זה מרומז הר"ת ד"אלול": "את לבבך ואת לבב"³⁷.

וע"י עבודת התשובה בחודש אלול באים לענין הגאולה, כפס"ד הרמב"ם³⁸ "הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין",

— וכמרומו גם בפרשת השבוע: "והי' עקב תשמעון וגו'", שבעקבתא דמשיחא, "סוף גלותן", יהי' הענין ד"תשמעון", ואז יהי' גם שחר הגאולה, "שכרו בעקב אני נותן לכם"³⁹ —

והרי גם ענין הגאולה נרמז בר"ת ד"אלול": "אשירה⁴⁰ לה' ויאמרו לאמר"⁴¹, שזהו פסוק מהשירה שהתחלתה "אז ישיר"⁴⁰, "שר לא נאמר אלא ישיר (לעתיד לבוא), מכאן לתחיית המתים מן התורה"⁴², דקאי על השירה העשירית (לאחרי תשע השירות שהיו לפניו)⁴³, שתהי' באופן ד"שיר חדש", לשון זכר⁴³.

ה. וכל זה מתחיל מכללות ענין העבודה בג' הקוין דתורה עבודה

(34) קידושין מ, א. (35) קהלת יב, ז. וראה לקו"ת ר"פ האזינו. (36) נצבים ל, ו. (37) בעה"ט עה"פ. (38) הלי' תשובה פ"ז ה"ה. (39) דב"ר רפ"ג. וראה גם ד"ה והי' עקב תשמעון גו' דש"פ עקב, כ"ף מנ"א תשכ"ז פ"ב (תו"מ ח"ג ע' 282). וש"נ. (40) בשלח טו, א. (41) שו"ע האריז"ל ר"ח אלול. (42) סנהדרין צא, ב. מכילתא עה"פ. (43) מכילתא שם. תנחומא בשלח יו"ד.

בהמשך דברי המהרש"א: "דלפי פשוטו ודאי דלטומאת מת לא מהני אש, ובעי מים לטהרתו, וקרא לענין בליעת איסור איירי וכו'".

אמנם, בנדו"ד מדובר (לא אודות טהרה מטומאת מת, שנעשית ע"י מים, ולא ע"י אש, אלא) אודות טהרה מענינים בלתי-רצויים שנעשית ע"י אש הגהינם, ועז"נ ש"עיקר טבילותא בנורא", וכמו הטבילה בנהר דינור⁹³, שהו"ע של אש [דאף שנקרא "נהר", ששייך למים, הרי זה מציאות של אש], כדי להיכנס לגן-עדן, שאינו סובל הרע שבגהינם.

זאת ועוד:

גם בנוגע לטהרה מטומאה מצינו שיש עילוי באש לגבי מים — שהרי כלי חרס אינם יכולים להטהר ע"י טבילה במים, ואין להם תקנה אלא ע"י שבירה⁹⁴, שמתבטלים מציאותם ("אויס מציאות"), או ע"י הצירוף בכבשן⁹⁵, שעז"נ נעשים מציאות חדשה (פנים חדשות), בבחי' תוספת טהרה על טהרתו; וענין זה נפעל ע"י אש דוקא.

ומ"ש רש"י ש"דחיי' דחיי" — הרי זה בגלל שהצירוף בכבשן האש אינו ענין של טהרה, אלא ענין שפועל מציאות חדשה.

טו. בהמשך לזה דובר אודות הביאור ע"פ חסידות בפירוש הכתוב⁹⁶ "ולאחותו הבתולה אשר לא היתה לאיש לא יטמא", בנוגע להקב"ה (ש"כהן הוא"⁸¹) וכנס"י ("אחותו הבתולה")⁹⁷.

* * *

טז. בנוגע לפירוש רש"י, יש לבאר לכל לראש השייכות של שבירת הלוחות למיתתן של צדיקים — שבשניהם החסרון הוא רק למטה בחיצוניות, ולא בפנימיות למעלה⁹⁸:

בנוגע לשבירת הלוחות — מבואר במדרשי חז"ל⁹⁹ שהיו האותיות פורחות כו', ונמצא, שהשבירה היתה רק בחיצוניות הלוחות, אבל לא בנוגע לפנימיות — האותיות שבלוחות, עשרת הדברות, שהיו גם לאח"ז בלוחות שניות.

ועד"ז בנוגע למיתתן של צדיקים — כמבואר באגה"ק¹⁰⁰ שלאחרי

(93) ראה תו"מ סה"מ אייר ע' רכד. וש"נ. (94) כלים רפ"ב. (95) ראה תוד"ה התורה — פסחים ל, ב. (96) תוד"ה אלא — זבחים צו, א. (97) אבות דר"נ פ"ב. וראה רבינו בחיי תשא לב, טז. (98) ראה לקו"ש ח"ד ע' 30 ואילך. (99) תשא לב, טז. (100) סו"ך (קמו, א).

ותרכ"ט. וראה לקו"ש השבועי אמור שנה זו (נדפס לאח"ז בלקו"ש ח"ז ע' 153 ואילך).

דחי' בעלמא — איך אפשר לבנות ביאור על יסוד מאמר הנ"ל, היפך פס"ד הרמב"ם⁸⁵ שרק מים מעבירים טומאה, ולא אש?

יג. ויש להקדים תחילה בנוגע לכללות הענין ש"דחיי' דחיי' — דלכאורה אינו מובן: איזה דרך זו (אצל ראש ישיבה ביחס לתלמידיו) לומר דברים שאינם אלא דחי' בעלמא?!

ובפרט כשמדובר אודות שאלה של מין שהובאה בגמרא, כך, שזהו ענין שנעשה חלק בתורה ש"היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים"⁸⁶, הרי בודאי שלא מדובר אודות סתם שוטה שאינו יודע להבחין בין ימינו לשמאלו, וכיון שכן, הרי גם המענה של ר' אבהו צ"ל באופן המתאים אל האמת.

ולהעיר, שיש מקומות בש"ס שבהם נתפרש שדחהו בקש כו'⁸⁷, אבל כיון שכאן לא נאמר לשון זה, עכצ"ל, שזוהי שאלה שיש לה מקום בשכל, ולכן גם המענה צ"ל ע"פ שכל ומתאים אל האמת.

והנה, המהרש"א כתב ש"המין הזה המאמין בגשמות, כי דבר הרוחני לא יקבל טומאה, ולפי טעותו השיב לו ר' אבהו בדרך דחיי' כו". אבל, גם ענין ההגשמה יש לו מקום בתורה, כמ"ש הראב"ד על דברי הרמב"ם⁸⁸ "חמשה הן הנקראים מינים . . האומר שיש שם רבון אחד אבל שהוא גוף ובעל תמונה": "ולמה קרא לזה מין, וכמה גדולים וטובים ממנו הלכו בזו המחשבה, לפי מה שראו במקראות, ויותר ממה שראו בדברי האגדות המשבשות את הדעות". וכיון שהראב"ד — שהבין גדלות התורה וכו' — כותב שיש "כמה גדולים וטובים" [ראשונים כמלאכים]⁸⁹ ש"הלכו בזו המחשבה", הרי מובן שזוהי שיטה שיש לה מקום כו'.

וע"ד משנ"ת⁹⁰ בנוגע לשיטה שהצמצום הוא כפשוטו, שאין מקום לקושיא על זה, כיון שהקב"ה הוא "כל יכול" ו"נמנע הנמנעות"⁹¹ — כמו"כ אין מקום לקושיא על השיטה שמגשמת את ענין האלקות⁹².

יד. ולגופו של ענין:

(85) ה' מאכלות אסורות פי"ז ה"ה. (90) ראה תו"מ חס"ב ע'...
 (86) ואתחנן ד, ו. (91) ראה שו"ת הרשב"א ח"א סתי"ח.
 (87) ראה (לדוגמא) חולין כז, ב. וראה גם הובא ונת' בס' החקירה להצ"צ לד, ב ואילך. ובכ"מ.
 (88) פרשב"ם ב"ב קטז, רע"א (ד"ה לא תהא). (92) נתבאר גם שלפי שיטה זו מובן פרש"י ותוס' ע"ז מד, ב (ד"ה תשובה גנובה). בפשטות איך שייך שהקב"ה ישכון בביהמ"ק, מנחות סה, רע"ב (ד"ה לא תהא).
 (89) ה' תשובה פ"ג ה"ז. (מלכים"א ח, כז).
 (90) ראה שבת קיב, ב.

וגמ"ח, כפי שהם מיוסדים על ענין התשובה, שע"ז נגאל כל אחד מישראל מהענינים המבלבלים אותו,

ומהגאולה הפרטית באים לגאולה הכללית של כל בניי — החל מהענין ד"נחמו נחמו עמי"⁴⁴,

ובאופן שגם הקב"ה נגאל מהגלות, כמ"ש⁴⁵ "כי קרובה ישועתי לבוא", "ישועתכם אינו אומר אלא ישועתי"⁴⁶, וכמ"ש⁴⁷ "ושב ה' אלקיך את שבותך", "והשיב לא נאמר אלא ושב, מלמד שהקב"ה שב עמהן מבין הגליות"⁴⁸,

בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, כמ"ש הרמב"ם⁴⁹ "יעמוד מלך מבית דוד . . וילחם מלחמות ה' . . ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל הרי זה משיח בודאי" — יבוא ויגאלנו בקרוב ממש ובעגלא דידן.

* * *

ו. לאחר שנאמר "והי' עקב תשמעון וגו'", וכן השכר, "ושמר ה' אלקיך לך את הברית ואת החסד גו' ואהבך וברכך והרבך וגו'" — ממשיך הכתוב:

"כי תאמר בלבבך רבים הגוים האלה ממני איכה אוכל להורישם — לא תירא מהם וגו'"⁵⁰,

ובהמשך הכתובים: "אתה עובר היום את הירדן לבוא לרשת גוים גדולים ועצומים ממך ערים גדולות ובצורות בשמים עם גדול ורם בני ענקים אשר . . מי יתייצב לפני בני ענק"; ואעפ"כ אין לך להתיירא מהם, "כי ה' אלקיך הוא העובר לפניך . . הוא ישמידם והוא יכניעם לפניך והורשתם וגו'"⁵¹.

ולכאורה אינו מובן:

היתכן שמשה רבינו מדבר אודות גודל וחוזק הגוים שבארץ ישראל — באותו סגנון שבו דיברו המרגלים בשנים שלפנ"ז: "עו העם היושב בארץ והערים בצורות גדולות מאד וגם ילידי הענק וגו'"⁵², "חזק הוא

(49) ה' מלכים ספי"א.

(50) ז, יז"ח.

(51) ט, א"ג.

(52) שלח יג, כח.

(44) ישעי' מ, א.

(45) שם נו, א.

(46) שמו"ר ספ"ל.

(47) נצבים שם, ג.

(48) מגילה כט, א. הובא בפרש"י עה"פ.

ממנו⁵³]כביכול כלפי מעלה אמרו⁵⁴, "אפילו בעה"ב אינו יכול להוציא כליו משם"⁵⁵, ומרומז גם בדברי משה: "גדולים ועצומים ממך", ולא עוד אלא שבדברי משה יש ביטויים שלא נאמרו אפילו ע"י המרגלים!

והגע עצמך: כאשר המרגלים אמרו זאת — עשו מזה רעש כו' ("אֲנִי גֹאֲנֵץ שְׁטוּרֵעִים"), ואילו כאשר משה רבינו אומר זאת — הרי זה עובר בשתיקה?! ...

הן אמת שהמסקנא של משה היא להיפך מהמסקנא של המרגלים, שהרי המרגלים אמרו "לא נוכל לעלות אל העם"⁵³, ואילו משה רבינו אומר שברור הדבר ש"ה' אלקיך .. ישמידם .. והורשתם וגו'"; אבל עדיין אינו מובן: למה הוצרך משה לומר לבנ"י דברים כאלו שיש בהם כדי לייראם?!

ובפרט בהתחשב עם הזמן שבו אמר משה רבינו דברים אלו — "בארבעים שנה בעשתי עשר חודש באחד לחודש" (סמוך למיתתו ב' אדר)⁵⁶, והיינו, שאין זה כמו דברי המרגלים שנאמרו בזמן שבנ"י היו רחוקים עדיין מהכניסה לארץ, כך, שהפחד אינו גדול כ"כ, אלא דברים אלו נאמרים בשעה שבנ"י עומדים כבר בסמיכות לירדן ומתכווננים להכנס לארץ, ומובן, שבזמן כזה, הדיבור אודות גודל וחוזק הגוים, מעורר פחד גדול יותר!

גם צריך להבין: ידוע שכל ענין בתורה הוא הוראה נצחית (כלשון התנאי⁵⁷: "התורה היא נצחית") לכל אחד ואחת מישראל בכל מקום ובכל זמן. ולכאורה, מהי ההוראה שיכולים ללמוד מענין זה?

ז. והביאור בזה:

התורה נקראת "תורת חיים" וגם "תורת אמת", כך, שענין האמת אינו בסתירה לענין החיים, ואדרבה: זהו סיוע לענין החיים.

וכמו"כ ענינו של משה רבינו הוא אמת — "משה אמת ותורתו אמת"⁵⁸, והיינו, שנוסף לכך ש"תורתו אמת", שהרי "שכינה מדברת מתוך גרונו"⁵⁹, הנה גם עצם מציאותו של משה היא אמת⁶⁰.

(58) תנחומא קרח יא. וראה ב"ב ע"ד, א. וש"נ.

(59) נסמן בלקו"ש ח"ד ע' 1087.

(60) ראה גם שמו"ר פ"ה, יו"ד.

(53) שם, לא.

(54) פרש"י עה"פ.

(55) סוטה לה, א.

(56) דברים א, ג (ובפרש"י).

(57) רפי"ז.

כל בוצינין". ומבאר אאמו"ר⁷⁶: "הג' לשונות לארקה לאמשכא לאנהרא, י"ל, כי ברוך שהוא רזא דמקורא עלאה, דהיינו יסוד אבא, הנה חכ' הוא יו"ד שבשם, שיש בזה ג' בחי', והוא הג' אותיות יו"ד, יו"ד נקודה, ו' קו, ד' שטח. ורומזים ג"כ על חב"ד, כי חכ' כולל בינה ודעת ג"כ, י' חכ' ו' דעת ד' בינה. זהו לארקה" מ"י, ולאמשכא מו', כי ו' הוא המשכה, ולאנהרא מד', כי הארת אור הוא בהתפשטות והיינו שטח.

אך עדיין צריך להבין מהו הענין ד"כל בוצינין" שלא נתבאר ע"י אאמו"ר, ועכצ"ל, שענין זה מובן מעצמו.

וכפי שיתבאר לקמן⁷⁸.

יב. כאן המקום להמשיך בנוגע להמדובר בהתוועדות דכ"ף מנ"א⁷⁹ בנוגע לסיום מסכת חגיגה: "אמר רבי אבהו אמר רבי אלעזר, תלמידי חכמים אין אור של גיהנם שולטת בהן, קל וחומר מסלמנדרא, ומה סלמנדרא שתולדת אש היא, הסך מדמה אין אור שולטת בו, תלמידי חכמים שכל גופן אש, דכתיב⁸⁰ הלוא כה דברי כאש נאם ה', על אחת כמה וכמה".

ונתבאר, ש"אש" הוא דבר שאינו מניח ביאת טומאה, כמובן במכ"ש מזה שמבטל טומאה, עוד יותר ממים שכאשר הטמא טובל בהם אזי נטהר מטומאתו, כדברי הגמרא⁸¹ ש"עיקר טבילותא בנורא הוא, דכתיב⁸² וכל אשר לא יבוא באש תעבירו במים". ואעפ"כ יש מציאות של "סלמנדרא", שרץ טמא, ש"תולדת אש היא", ו"הסך מדמה אין אור שולטת בו"; ועאכ"כ בנוגע לתלמידי חכמים ש"כל גופן אש", וכדאייתא בגמרא⁸³ "האי צורבא מרבנן דרתח, אורייתא הוא דקא מרתחא לי", שנאמר הלוא כה דברי כאש נאם ה' — שאף שיכול להיות אצלם ענין בלתי רצוי כו', מ"מ "אין אור של גיהנם שולטת בהן".

ושאלו על זה⁸⁴: המאמר "עיקר טבילותא בנורא הוא" הוא בדברי רבי אבהו ל"ההוא מינא", במענה לשאלתו "אלקיכם כהן הוא .. כי קברי' למשה במאי טביל וכו"⁸¹, ורש"י מפרש ש"דחיי' דחיי'". וכיון שזוהי

(76) לקוטי לוי"צ ע' תנח.

(77) מלשון "שמן תורק" (שה"ש א, ג).

(78) ברשימה שלפנינו — הביאור אינו ברור (המ"ל).

(79) ס" ... (לעיל ע' ...).

(80) ירמי' כג, כט.

(81) סנהדרין לט, סע"א.

(82) מטות לא, כג.

(83) תענית ד, רע"א.

(84) כ"ק אדמו"ר שליט"א הזכיר דברי הגמרא (ב"מ פד, סע"א) "אטו לא ידענא דשפיר קאמינא", היינו, שמרוצים מזה ששואלים שאלות.

מדברי רש"י עצמו (וכמו התיבות "שם מת אהרן" שהובאו בפירושו רש"י לפנ"ז).

[נסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א: אבל כיון שכך ציינו המדפיסים, אינני רוצה לפגוע בהם... ולכן אמרתי "פסוק ז"ן]. —
ויש כמה דיוקים בפירושו רש"י זה:

(א) בפסוק זה נזכר רק מיתת אהרן, ומהי ההוכחה בנוגע ל"מיתתן של צדיקים" בכלל?

ולהעיר, שהלשון "קשה מיתתן של צדיקים" הוא רק בירושלמי⁷³, ואילו במדרש⁷⁴ נאמר "קשה.. מיתתו של אהרן". וא"כ, למה פירש רש"י (לא כהמדרש, אלא) שזוהי ראי' גם בנוגע לכללות ענין "מיתתן של צדיקים"?

(ב) בפסוק זה לא מדובר אודות עצם המאורע דמיתת אהרן — שהרי "בהר ההר מת", ולא במוסרה (אלא שבמוסרה "עשיתם אבל כבוד על מיתתו של אהרן שגרמה לכם זאת ונדמה לכם כאילו מת שם"). ולכאורה: כדי ללמד שקשה מיתת צדיקים כשבירת הלוחות, ה' צריך לסמוך לשבירת הלוחות עצם המאורע דמיתת אהרן, ולא האבל הכבד שעשו במוסרה כיון שנדמה להם כאילו מת שם?

(ג) מהו הדיוק "קשה כו' כיום שנשתברו בו הלוחות.. כיום שעשו בו את העגל" — הרי כאן נוגע לכאורה עצם הענין דשבירת הלוחות ועשיית העגל, ולא היום שבו אירעו מאורעות אלו?

(ד) חטא העגל ושבירת הלוחות הם סיבה ומסובב (חטא העגל גרם שבירת הלוחות) — ב' מאורעות שונים שהיו (לא באותו יום, אלא) בימים נפרדים, כך, ש"יום שנשתברו בו הלוחות" אינו "יום שעשו בו את העגל". ומהו אומרו "כיום שנשתברו בו הלוחות.. כיום שעשו בו את העגל"?

וכפי שיתבאר לקמן.

* * *

יא. בנוגע ללימוד ענין בזהר עם הערות אאמו"ר — הנה בזהר דפרשתנו⁷⁵ בביאור ענין הברכות (ברכות הנהנין והברכות שבתפלה) איתא: "ברוך דא רזא דמקורא עלאה מכלא, לארקא ולאמשכא ולאנהרא

וכיון שהאמת היא ש"רבים הגוים האלה", "גדולים ועצומים ממך" — צריך משה רבינו לומר את האמת כמו שהיא.

אבל עדיין אינו מובן: הן אמת שאסור לומר דבר שקר, כמ"ש⁶¹ "מדבר שקר תרחק", אבל אעפ"כ, מספיק לכאורה לומר זאת בקיצור, ולמה בדברים שיש בהם כדי לעורר פחד אצל בני"י?!

אך הענין הוא — ש"משה רבינו אוהב ישראל ה'י"⁶², ולכן רצה להדגיש את גודל מעלתם של בני"י, שיש בכחם לנצח גוים רבים גדולים ועצומים!

וכמובן, שכאשר מדובר אודות עם קטן וחלש, לא יפלא שיכולים לנצח אותו, אבל כשמדובר אודות גוים רבים גדולים ועצומים, ואעפ"כ מנצחים אותם, הרי זה מורה על הגודל והחוזק כו'.

ולכן סיפר משה רבינו לבני"י אודות גודל וחוזק הגוים, ולא רק בכללות, אלא גם בפרטיות ובאריכות הדיבור — כדי להדגיש את גודל מעלת בני"י, שמבלי הבט על כך שיש גוים רבים גדולים ועצומים, ומצד חשבונות של טבע אין אפשרות שבני"י ינצחו אותם, ברור הדבר שבני"י ינצחו אותם, כיון ש"ה' אלקיך הוא העובר לפניך וגו'", ולא רק באופן שנשאר למעלה מהטבע, אלא באופן שגם ביציאה למלחמה בדרכי הטבע, "ואנחנו נחלץ חושים"⁶³, הרי הם חזקים יותר מאשר הגוים.

ועי"ז שבני"י יודעים ומחליטים לנצח במלחמה, הרי זה פועל ש"ה' אלקיך.. הוא ישמידם והוא יכניעם לפניך", וכמ"ש בפרשיות שלאח"ז ש"ה' אלקיך מתהלך בקרב מחניך להצילך ולתת אויבך לפניך"⁶⁴.

ח. וזוהי ההוראה לכאו"א מישראל בכל זמן ובכל מקום:

התורה לא אומרת שאין גוים; אילו היתה התורה אומרת שאין גוים — הנה כאשר יהודי ה' יוצא לרחוב ורואה גוים, ה' מתיירא מפניהם, כיון שלא ה' מוכן לכך. ולכן מודיעה התורה מלכתחילה שיש גוים רבים גדולים ועצומים, ואעפ"כ, "לא תירא מהם", כיון שיש ליהודי כחות להתגבר עליהם.

וזוהי ההוראה לכל אלו שיש להם נסיונות מגוים שמסביבם, או מהגוי שבקרב ("דער אייגענער גוי"), "א-ל זר אשר בקרבך"⁶⁵ — שישנו

64 תצא כג, טו.
65 ראה שבת קה, ב.

61 משפטים כג, ז.
62 מנחות סה, א"ב.
63 מטות לב, יז.

75 ח"ג רעא, א.

73 יומא פ"א ה"א.
74 תנחומא אחרי ז. ויק"ר ספ"כ.

אמנם גוי חזק, גוים רבים גדולים ועצומים, אבל אתה יותר חזק ממנו, כיון שהקב"ה נתן לך כחות לנצח גוים גדולים ועצומים, עם גדול ורב בני ענקים, ולכן "לא תירא מהם".

ואדרבה: עצם העובדה שישנם גוים וישנו נסיון כו', מהוה הוכחה שיש ליהודי כחות להתגבר על זה, כי, "איני מבקש כו' אלא לפי כחך"⁶⁶, וכיון שמעמידים בפניו נסיון, הרי זו הוכחה שיש לו כחות לעמוד בנסיון, דאל"כ, לא היו מעמידים אותו בנסיון זה. — יתכן אמנם שחבירו אין לו כחות אלו, ולכן לא מעמידים אותו בנסיון זה, ואילו אותו מעמידים בנסיון זה, כיון שיש לו את הכחות לעמוד בו.

ונמצא, שמהנסיון עצמו לוקחים כחות להתגבר ולעמוד בנסיון, וכפי שמבאר רבינו הזקן בתניא⁶⁷ בנוגע למחשבות זרות בתפלה, שצריך להתבונן שזהו כמו ש"עומד לנגדו עו"ג רשע ומשיח ומדבר עמו כדי לבלבלו", שהכוונה בזה היא "כדי שיתגבר ויתאמץ יותר בתפלתו כו'", ועי"ז יוכל להסיר מדעתו כו'.

ולהעיר גם מהסיפור הידוע⁶⁸ אודות ר' מרדכי ליעפלער, א' מחסידי רבינו הזקן שהי' גר בפטרבורג, שמעולם לא התפעל מהנסיונות שבפטרבורג, באמרו, שזהו מצד ענין של גאוה: הוא הי' מתבונן בכך שהוא א' מהחסידים של רבינו הזקן, וכיון שהכל יודעים גדלותו של רבינו הזקן, הרי לא יתכן שא' מראשי החסידים שלו יתפעל מפני נסיון בפטרבורג! ... ועי"ז פעל על עצמו שמעולם לא נכשל בנסיון אפילו בפטרבורג שהיתה עיר הבירה של מלוכה אדירה!

וזוהי ההוראה, שכאשר יש ליהודי נסיונות שונים, וענינים המעלימים ומסתירים בנוגע למילוי שליחותו — הנה אם הוא רק מאמין בהשגחה פרטית, ויודע שהקב"ה "הוא עצם הטוב, ומטבע הטוב להיטיב"⁶⁹, יכול להיות סמוך ובטוח שבודאי נתן לו הקב"ה את הכחות הדרושים שלא להתפעל מהגוים כו', ולמלא תפקידו ושליחותו לעשות מד' אמותיו וחלקו בעולם — ארץ ישראל (כידוע הסיפור בזה⁷⁰).

ופעולה זו נעשית הכנה קרובה לכיבוש ארץ ישראל כפשוטה, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

66 תנחומא נשא יא. במדבר פ"ב, ג.
67 ראה תניא פכ"ח ואגה"ק סכ"ה.
68 ראה בית רבי ח"א פכ"ו (עד, א).
69 ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תפה.
70 ראה חס"א ע' 150. וש"נ. וראה גם

ועוד לפני"ז, כשנמצאים עדיין רגע קטן בגלות, ממשיכים ופועלים כתיבה וחימה טובה לשנה טובה ומתוקה לכל בני", בכל הענינים, ומתוך מנוחה, שמחה וטוב לבב.

* * *

ט. מאמר (כעין שיחה) ד"ה והי' עקב תשמעון וגו'.

* * *

י. בנוגע לביאור פירוש רש"י בפרשת השבוע, נתעכב על פירוש רש"י שלפי ציון המדפיסים הרי זה בקאפיטל יו"ד פסוק ז': "סמך משה תוכחה זו לשבירת הלוחות, לומר שקשה מיתתן של צדיקים לפני הקב"ה כיום שנשתברו בו הלוחות, ולהודיעך שהוקשה לו מה שאמרו נתנה ראש לפרוש ממנו כיום שעשו בו את העגל".

— הדגשתי "לפי ציון המדפיסים", כי, כבר דובר פעם⁷¹ בארוכה (ומסתמא ישנו עכ"פ אחד שזוכר זאת) שבאמת אין זה דיבור-המתחיל בפני עצמו ששייך לפסוק ז': "ומן הגדגדה וגו'", שהרי הענין ד"מיתתן של צדיקים" שייך לפסוק ו': "שם מת אהרן", ועכצ"ל, שזהו חלק מהדיבור-המתחיל שלפנ"ז:

"ובני ישראל נבעו מבארות בני יעקן מוסרה", "מה ענין זה לכאן, ועוד, וכי מבארות בני יעקן נסעו למוסרה, והלא ממוסרה באו לבני יעקן, שנאמר⁷² ויסעו ממוסרות וגו', ועוד, שם מת אהרן, והלא בהר ההר מת, צא וחשוב ותמצא שמונה מסעות ממוסרות להר ההר. אלא אף זו מן התוכחה, ועוד עשיתם זאת כשמת אהרן בהר ההר לסוף ארבעים שנה ונסתלקו ענני כבוד, יראתם לכם ממלחמת מלך ערד, ונתתם ראש לחזור למצרים, וחזרתם לאחורכם שמונה מסעות עד בני יעקן, ומשם למוסרה, שם נלחמו בכס בני לוי והרגו מכם ואתם מהם עד שהחזירו אתכם בדרך חזרתכם, ומשם חזרתם הגדגדה הוא חר הגדגד, ומן הגדגדה וגו', ובמוסרה עשיתם אבל כבוד על מיתתו של אהרן שגרמה לכם זאת ונדמה לכם כאילו מת שם, וסמך משה תוכחה זו לשבירת הלוחות, לומר שקשה וכו'".

ועפ"ז: התיבות "ומן הגדגדה וגו'", אינם צריכים להיות באותיות גדולות, כיון שאינם תיבות שרש"י מעתיק מהפסוק כדי לפרשם, אלא הם

71 שיחת ש"פ עקב, כ"ף מנ"א דאשתקד שם ע' 181 בהערה.
72 מסעי לג, לא.